

دانشگاه علوم پزشکی تهران
دانشکده پرستاری-مامایی

عنوان:

تبیین مفهوم ارتباط درمانی دانشجوی پرستاری با بیمار: طراحی و اعتباریابی ابزار

پایان نامه برای اخذ دکترای تخصصی PhD در
رشته آموزش پرستاری

اساتید راهنما

خانم دکتر شهرزاد غیاثوندیان
خانم دکتر معصومه ذاکری مقدم

استاد مشاور

آقای دکتر عباس عبادی

نگارنده:

محبوبه عبدالرحیمی

۱۳۹۶

تبیین مفهوم ارتباط درمانی دانشجوی پرستاری با بیمار: طراحی و اعتباریابی ابزار

چکیده

مقدمه: ارتباط درمانی با بیمار از زمان فلورانس نایتینگل تا کنون، برای پرستاران ضروری و با ارزش بوده است. برقراری ارتباط درمانی با بیمار در دانشجویان رشته پرستاری از مهم‌ترین عوامل تاثیرگذار بر کیفیت یادگیری آنان بوده و موجب ارتقای عملکرد آنها در محیط‌های بالینی می‌گردد. علیرغم آموزش نظری ارتباط درمانی، هم‌چنان نتایج پژوهش‌ها حاکی از ضعف دانشجویان پرستاری که در آینده در نقش کادر بهداشتی مشغول به فعالیت خواهند شد در برقراری ارتباط درمانی با بیماران است. به نظر می‌رسد بهتر است ارتباط درمانی دانشجویان پرستاری از طریق خودارزیابی مورد آموزش قرار گیرد. در تحقیقات قبلی انجام شده اکثراً ارتباط دانشجویان پرستاری و بیماران از نظر اساتید پرستاری سنجیده شده است. هم‌چنین در بافت فرهنگی ایران درمورد برقراری ارتباط درمانی دانشجوی پرستاری با بیمار پژوهش کیفی جامعی انجام نشده است. به علاوه، ابزاری بومی جامعی جهت بررسی آن طراحی نگردیده است. لذا این پژوهش جهت ساخت ابزار سنجش ارتباط درمانی دانشجوی پرستاری با بیمار انجام شد.

روش پژوهش: این پژوهش ترکیبی متوالی اکتشافی در دو فاز انجام شد. در فاز اول مطالعه، در بخش اول پژوهش یک مطالعه کیفی بر اساس الگوی تحلیل مفهوم هیبرید برای تبیین تجارب دانشجویان، اساتید و بیماران از برقراری ارتباط درمانی دانشجوی پرستاری با بیمار در ۳ مرحله انجام شد. در مرحله نظری، پس از مرور یکپارچه ادبیات موجود، تعداد ۳۷ مقاله وارد مطالعه شدند. از طریق نمونه‌گیری هدفمند در مرحله کار در عرصه، ۱۸ مشارکت‌کننده (۶ دانشجوی پرستاری، ۶ استاد پرستاری و ۶ بیمار) انتخاب شدند. برای تحلیل داده‌ها در دو مرحله از تحلیل محتوا استفاده گردید. در فاز دوم مطالعه، یک پژوهش متدولوژیک در دو گام انجام شد. در گام اول، با استفاده از یافته‌های تحلیل محتوا یک استخر گویه تشکیل شد. در نهایت، ویژگی‌های اعتباریابی ابزار شامل روایی (صوری، محتوا و سازه) و پایایی (همسانی درونی و ثبات) مورد بررسی قرار گرفتند.

نتایج: در بخش اول پژوهش، مفهوم ارتباط درمانی به صورت زیر تعریف شد: «فرآیند تبادل اطلاعات مراقبتی منعطف، هدفمند، همدلانه و بیمارمحور است که دانشجو پس از آموزش و ارزشیابی توسط اساتید تحت شرایط رسمی آموزشی، آمادگی‌های لازم فیزیکی، تکاملی و آکادمیک ارتباط را کسب نموده و برای انجام تکالیف دانشجویی محوله و پاسخگویی به بیمار، با رعایت حدود دینی، شغلی و فرهنگی ارتباط، در تعاملی بی‌قید و شرط، قابل درک و مبتنی بر شایستگی ارتباطی با بیمار همراه می‌شود که علاوه بر نتایج مثبت روانی و جسمی در بیمار و رشد حرفه‌ای دانشجو، با تسهیل درمان به تداوم مراقبت بهینه کمک می‌نماید». در بخش دوم پژوهش، براساس یافته‌های بخش تحلیل مفهوم ارتباط درمانی استخری از گویه‌ها شامل ۱۰۶ عبارت استخراج شد. پس از تعیین و تایید اعتبار صوری و محتوا، ابزاری با ۴۰ گویه حاصل شد. در تحلیل عامل اکتشافی ۵ گویه حذف شد. نتیجه تحلیل عامل اکتشافی در این پرسشنامه، بیانگر وجود یک ساختار پنج‌عاملی بود که در مجموع ۴۰/۵۲ درصد از واریانس کل آزمون را تبیین کردند. این پنج عامل شامل آمادگی، حفظ کرامت، جلب مشارکت، درک همدلانه و پاسخگویی بودند. محاسبه ضریب آلفای کرونباخ موید همسانی درونی بالای پرسشنامه بود (۰/۸۳۲).

همبستگی درون‌خوشه‌ای نمرات مقیاس در دو بار اجرای آن ۰/۸۲۲ محاسبه شد.

نتیجه گیری: نتایج نشان داد که پرسشنامه ۳۵ گویه ای سنجش ارتباط درمانی دانشجوی پرستاری با بیمار پرسشنامه ای ساده، روا و پایا است که برای دانشجویان کارشناسی پرستاری قابل استفاده است. از آنجایی که اکثر دانشجویان به "پاسخگویی به موقع"، "همدلی" و "انعطاف پذیری" در هنگام برقراری ارتباط درمانی اشاره نکرده بودند، لازم است که اساتید پرستاری در حین آموزش دانشجویان در زمینه برقراری ارتباط درمانی با بیمار از طریق روش های دانشجومحور و عملی، این ویژگی ها را مدنظر قرار دهند.

کلمات کلیدی: دانشجویان، پرستاری، ارتباط، بیماران، نظرسنجی و پرسشنامه ها، اعتباریابی

Tehran University of Medical Sciences

School of Nursing and Midwifery

Title:

**Concept analysis of nursing student-patient therapeutic
communication: Scale development and validation**

**A dissertation submitted as partial fulfillment of the requirements for Doctor of
Philosophy (PhD) degree
in
Nursing Education**

Supervisors

**Doctor Shahrzad Ghiyasvandian
Doctor Masoumeh Zakerimoghadam**

Advisor

Doctor Abbas Ebadi

By

Mahbobeh Abdolrahimi

2018

**Concept analysis of nursing student-patient therapeutic communication:
Scale development and validation**

Abstract:

Background: Therapeutic communication with patient has been essential for nurses since Florence Nightingale's era. Establishing therapeutic communication with patient is considered as one of the most important factors which affects nursing students learning quality and promotes their performance in clinical settings. Despite theoretical training of therapeutic communication, the results of some researches still indicate that the nursing students, future healthcare providers, are weak in communication with patients. It seems better to train nursing students regarding therapeutic communication through self-assessment. In most previous studies, therapeutic communication between nursing students and patients was assessed by nursing educators. In addition, a native and comprehensive tool has not been designed to examine it. Therefore, this study was performed in order to develop a tool for measuring therapeutic communication between nursing student and patient.

Methods: This was a sequential exploratory mixed-method research that conducted in 2 phases. In the first phase of the study, the concept of therapeutic communication between nursing students and patients, using a three-step analysis of the hybrid model was defined. In theoretical stage, after an integrative review of the literature, 37 articles entered the study. Using purposive sampling at field work phase, 18 participants (6 nursing students, 6 nursing faculties and 6 patients) were selected. Data analysis was performed, by content analysis in both stages. In the second phase, a methodological research was performed in 2 steps. In the first step, an item pool was generated by using the findings of the concept analysis. Finally, the psychometric properties of the scale including validity (face, content, and construct) as well as reliability (internal consistency and stability) were evaluated.

Findings: In the first phase of the study, the concept of therapeutic communication was defined as "The flexible, purposeful, empathic and patient-oriented process of care information exchange; which is educated and evaluated by the professors under formal educational conditions, in order to develop trainees physical, developmental, and academic readiness for completing their assignments; answering patient with regarding religious,

professional and cultural boundaries, in an unconditional, comprehensible and interpersonal dialogue based on communication competence; and connect with the patient; which, in addition to the positive psychological and physical outcomes in the patient and the student's professional development, by facilitating treatment, it helps to maintain optimal care." In the second phase of research, a 106-item pool was generated based on the findings of the concept analysis phase. After assessing and confirming its face and content validity, 40 items remained in the scale. In the exploratory factor analysis, 5 items were deleted. The exploratory factor analysis revealed a five-factor structure for the scale which explained 40.52 of the total variance. The five factors of the scale included readiness, maintenance of dignity, engagement, empathic understanding and accountability. Cronbach's alpha coefficient showed the high internal consistency of the questionnaire (0/832). Interclass correlation coefficient between the test and retest was 0/822.

Conclusion: The results revealed that 35-item nursing student therapeutic communication questionnaire is a simple, valid, and reliable tool that can be used for nursing students. Since most students do not refer to "timely responsiveness", "empathy" and "flexibility" when communicating with the patient, it is necessary for nursing educators to consider these attributes while instructing trainees regarding therapeutic communication through student centered and practical teaching methods.

Keywords: Communication; Nursing; Patients; Students; Surveys and questionnaires; Validation studies